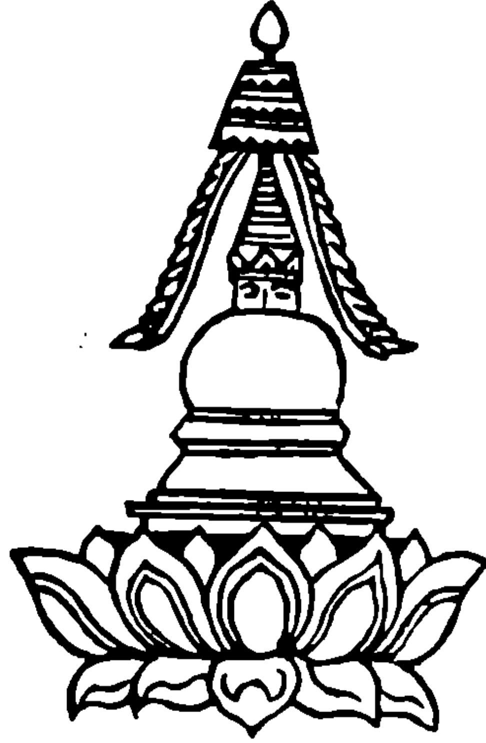
येधर्मा गाथाया

[अर्थ सहितं]

(श्री स्वयम्भू शर्ण)

लेखक :
वज्राचार्य पं रत्नबहादुर

ये धर्मा गाथाया

[अर्थ सहितं]

लेखक :

बज्राचार्य पं. रत्नबहादुर

बुग्रहाल थपगाल, तःज यल ।

प्रकाशक :

गुणरत्न शाक्य

नकबहिल टोल, ग्वाछें यल ।

संरक्षक :

पूर्णबहादुर बज्राचार्य

बुबहाल थपगाल, तःज यल ।

नेपाल सम्बत् १०९३ बिक्रम सम्बत् २०२९

मू. ।७५

प्रकाशक :

गुणरत्न शाक्य

नकबहिल टोल, खाछें यल

प्रथम संस्करण २०००

थाकू :—

बागमती छापाखाना

गाबहाल टोल, वनबहाल यल ।

प्राक्कथन

सम्यक्संबोधि ज्ञान विभूषित जुया बिज्याह्म,
निपा तुति दुपि मध्ये श्रेष्ठह्म,
श्री शाक्यमुनि बुद्धयात साष्टाङ्ग प्रणाम ।

प्रिय पाठक महानुभावपि !

दें बदं मदुवं हानं छलपोलपिनिगु समक्षे थुगु 'ये धर्मा गाथा' नामक सफू पिकया देछाय् दुगुलि लय् तायगु छगू स्वाभाविकगु खँ खः ।

थुगु 'ये धर्मा गाथा' स्वेबले चिकिचा हाकगु गाथा जूसानं बुद्धया सम्यक्वाणि पिज्वगु बुद्ध बचन मध्ये बौद्ध दर्शन दुथ्याना च्वंगु सर्वश्रेष्ठगु गाथा खः ।

छगू समये श्री शाक्यमुनि बुद्ध वेणुवन महाबिहारे बिहार याना बिज्यागु इले छन्हु छुं दिन न्ह्यो प्रब्रजित जुया बिज्याह्म अश्वजित भिक्षु भिक्षाटन यायां राजगृहया लँय् बिज्याना च्वंबले (उपतिष्य) शारिपुत्र परिब्राजकं व सुशान्त दान्त शौम्य श्रमण अश्वजितयात यानंनिस्यें खन । अले शारिपुत्र परिब्राजकं बिचारयाना बिज्यात कि–हुँ बिज्याह्म शौम्य श्रमणयागु ज्ञान प्रबश्यनं बिरज बिमलगुहे ज्वीमा थंगु मने तया अश्वजित या भिक्षाटन याय्गाका लिहाँ बिज्याय् त्यंबले शारि-

पुत्रं प्रव्रजितया न्ह्योने बिज्याना बिनम्र पूर्वक थथे न्यना बिज्यात ।

हे आयुष्मान ! छःपिनिगु धर्म छु खः ? छःपिनि गुरु सु खः ? जित आज्ञा दयका बिज्याहुँ धका न्यना बिज्याबले प्रव्रजित भिक्षुं लिसः बिया बिज्यात । जिमि गुरु शाक्य कुलया मणि गौतम बुद्ध खः, जिमि गुरुं कना बिज्यागु धर्म थ्वहे खः कि न्यना बिज्याहुँ ।

"ये धर्मा हेतु प्रभवा हेतुस्तेषां स्तथागतः
ह्यवदत्तेषां च योनिरोध एवंबादी महाश्रवणः"

थुगु गाथा न्यने मात्रनं शालिपुत्र परिब्राजक अत्यन्त हर्षयाना थुलथुल आयुष्मान् ! छःपिनिगु संक्षिप्त बचन यार्के जि अत्यन्त प्रभाबित जुल धका बिनम्र पूर्वक अभिबादन यामा थः हितैषि मित्र (कोलित) मौद्गल्या यनयात नापला बिज्यात ।

हे मित्र मोद्गल्यायन ! शीत बिरज बिमलगु धर्म उपदेश बिया बिज्याइम्ह शास्ता गुरु लुल, नु याकनं सञ्जय परिब्राजक याथाय् वना बिदा कावने धका निम्हं संजय परिब्राजकया आश्रमे वया थथे धैबिज्यात— हे संजय ! जिपिजा गोतम याथाय् वना प्रब्रजित जूवने त्यल, छिपिनं वेसा वा, जिपिजा वन । अले इपिनाप

अनच्वंपिं २५० म्ह परिब्राजकपिंन वेणुबन पाखे स्वया नापं वन । वेणुबने थ्यनेवं श्री शाक्यमुनि बुद्धयात साष्टांग प्रणाम याना जिमितनं प्रब्रजित याना बिज्याहुं धका बिनम्र पूर्वक बिनति यात ।

श्री शाक्यमुनि बुद्धं उखुनुया दिनेहे शालिपुत्र तथा मौद्गल्यायन सहित २५० परिब्राजकपिन्त प्रब्रजित याना बिज्यात । थुपिं शालिपुत्र व मौद्गल्यायन बुद्धया जीवन पर्यन्तं अग्रश्राबक जुया श्राबक, प्रत्येक, महायान तकया धर्म देशना न्यना वयाच्वंगु बौद्धधर्म सम्बन्धि पुस्तकं ग्वंवाना च्वंगु दु । नापं थुगु 'ये धर्मा गाथा' अपालं बौद्धग्रन्थे पुस्तक समाप्ती उल्लेख जुयाच्वंगु दु ।

प्रस्तुत पुस्तकया च्वमि जिम्ह पूज्य पिता बज्राचार्य पं. रत्नबहादुरजु खः । थुगु 'ये धर्मा गाथा' बौद्ध धर्मप्रति अगाढ श्रध्दाभावदुपिं महानुभावपिनिगु लागी अत्तन्त उपयोगी ज्वी धैगु खना ।

अन्तय् थुगु पुस्तक पिकाय्त माःगु आर्थिक अबिभार कुबिया प्रकाशक जुया बिज्याम्ह श्री गुणरत्न शाक्ययात जिगु दुनुगलंनिस्यें धन्यबाद दु । अस्तु—

पूर्णबहादुर बज्राचार्य

बुबहाल धागाल, तःज यल ।

हे गुरु बुद्ध

हे गुरु बुद्द छ्लपोलया शरणे,
दण्डवत जिमिसं छलपोलया चरणे ।
छलपोल गुरु करुणाया खानि,
प्राणिजन पिन्त दया तयेगु बानि । ॥ १ ॥

थ्व भव चक्रे गुलि दु प्राणि,
प्राणिपिनि जुया बि याकम्ह स्वामि ।
याय छ्लपोलया पूजा अज्ञानि,
श्रद्दा जिमि फुथ्ये धूपदीप आदि । ॥ २ ॥

यायत्यना बिनति जिपिं अज्ञानी,
क्षमा यायमाल अपराध आदि ।
गन गन बुद्दया उत्सब याय्‌गु बानि,
अमिगु धर्म खना अनुमोद यामि । ॥ ३ ॥

हे गुरु बुद्द जिपिं पापि तेत,
धर्मचक्र यावने मोक्षगति वेत ।
प्रार्थना याना तथागत पिंके,
कल्पकल्प बिज्याहुँ निर्बाण मजुस्ये । ॥ ५ ॥

थुगु अस्तुतिया छुं पुण्य दतसा,
जुयावेमा बोधिचित्त सर्वसत्व प्राणिया
प्राणिपिनि फ्वीमा दुःखया भय,
इति श्री जगत प्राणिया जय । ॥ ५ ॥

बज्राचार्य पण्डित रत्नबहादुर
बुबहाल टोल धपगाल, त:ज यल ।

ॐ नमो रत्नत्रयाय ॥

ये धर्मा हेतुप्रभवा
हेतुस्तेषां तथागत ।
ह्यवदत्तेषां चयोनिरोध
एवंवादी महाश्रवणः ॥

—अस्यार्थ—

येधर्मा इति. ये धर्माः यंकारेण वायुः अकारेण चन्द्रः ईंकारेण कामः वायुचन्द्र कामात्मकाधर्माः हेतुप्रभवाः महाशून्ये ॥

बायु, चन्द्र, काम, थ्व स्वंगूयात आत्म धर्म धाये, थ्व धर्म धयागु संसार छु? हेतु प्रभवाः-हेतुनं उत्पत्ति जुल महाशून्ये । आकाशे अनाधारे वायुरुत्पन्न महाशून्य-अनाधार आकाशेबायु उत्पन्न जुल । सांसारिक हेतु वायु-संसारिक हेतु धाये । चन्द्रोऽपिकामधेतु-चन्द्रमां काम हेतु ।

कामादिभिर्जना तृष्णाइक्कत्वात्-काम आदि जन लोकयात सुख बिया च्वंगु। तत अनाधारे मनसि काम उत्पन्नः-उगु अनाधारगु मनस काम उत्पत्ति जुल। प्रवृत्ति हेतुः-प्रबृत्ति धंगु छु धाःसा-जन्म, जरा, मृत्यु,-जन्म ज्वोगु, बुढ़ाज्वोगु, मृत्यु ज्वोगु। तस्य हेतुः-थ्व स्वतायात प्रबृत्ति हेतु धाय्। तेसर्वे हेतु प्रभवाः-थुपिं सकलें हेतुन उत्पत्ति जुल। प्रवृत्ति निवृत्ति ततो वायु रुत्पन्नः-प्रबृत्ति निबृत्ति धयागुलि बायु उत्पत्ति जुल। वायु हेतुतोग्नि-बायुया हेतुनं अग्नि उत्पत्ति जुल। तत् हेतुतोजलं-अग्निया हेतुनं लंख उत्पत्ति जुल। पृथ्वी हेतुतोजलं-लंखया हेतुनं पृथ्वी उत्पत्ति जुल। सुमेरु हेतुतो पृथ्वी-सुमेरुया हेतुनं पृथिबि उत्पत्ति जुल। स्वर्ग हेतुतो सुमेरु-स्वर्गया हेतुनं सुमेरु उत्पत्ति जुल। देवहेतु सुमेरु-देबया हेतुनं सुमेरु उत्पत्ति जुल। अमृत हेतु देवा-अमृतया हेतुनं देब उत्पत्ति जुल। मृत्यु हेतु अमृत-मृत्युया हेतुनं अमृत उत्पत्ति जुल। जन्म हेतु मृत्युः-जन्मया हेतुनं मृत्यु जुयगु। तेषांहेतु स्तथागत - थुगु हेतु यात तथागत

धाये । यथायेन प्रकारेण आगन्-गुगु प्रकारं जन्म जुयावल । तथातेन प्रकारेण गन्त इसथा गन्त-थुगु प्रकारं मरण जुया वंगु यात तथागत धाये। आकाशे मेघवत्-आकाशे सुपांग्वथें । तेषां प्रवृत्तिहेतु भवानां धर्मांणां-थुगु प्रवृत्ति हेतु नं उत्पत्ति जूगु धर्मयात । संसारिकाणां यांनि-रोध-संसारिक धर्म धाय् । निरोध धंगु संसार चक्र हितुहिला च्वंगु । बंधन निवृत्यात्मक-बंधन यानातःगु गुम्ह्सिया निवृत्ति आत्म लिचिला । एत-इसद्धर्मं हि-प्रवृत्ति निर्वाण वनेगु सद्धर्मया कथा । निश्चिसं अवदत्-निश्चयनं आज्ञा दयेकल ।

अविद्यादिकान्-अविद्या आदि:-संस्कार, मिथ्यादृष्टि, नामरूप, षडायतन, संस्पर्श, बेदना तृष्णा, उपादान, भव, जाती, जरा, मरण । थ्व द्वादशाकार धर्मचक्रया कथा ।हेतु प्रभवान्-हेतुनं उत्पत्ति जुल । धर्मा निरुध्य-थुगु धर्म संसारयात निरोध धाये । आर्य्याष्टाङ्गादिकं मोक्ष प्रापक-आर्य्याष्टांग मार्ग आदि च्यागू शीलयात पालन याना मोक्ष वनेगु तधंगु धर्म । सम्यक् दृष्टि, सम्य वसंकल्प,

सम्यक् वाक्, सम्यक् आजीव, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति, सम्यक् समाधि । थ्व च्याता प्रकारया उपोषध व्रतआदि सद्धर्म । चराम्यह चरथ यूयंम्तिवा -सद्धर्मस चलेयाना निर्वाण पद लायगु । महा श्रवणः श्रवण नायकः-महा श्रवण धयाम्ह महा श्रवणया नायक जुया बिज्याकम्ह । शाक्यराट्— श्री शाक्यसिंह भगवानं । एवंवादी-एवं धाये थुगु कथं । वादि - आज्ञा दयेकल ।

इत्येक पक्ष ॥ १ ॥

यद्ग्रा हेतुस्तेषां स्तथागत इति हानं उलि हेतुया कारणं उत्पत्ति जूगु तथागत धाय् । तेषां हेतु भवानां संसारिकाणा-यगु हेतुया कारणं संसार उत्पत्ति जुल, संतानया कारणं भोग उत्पत्ति जुल । धर्माणां अपि तथागतः - धर्म धयागु षट्गति संसारयातनं तथागत धाय् । बुद्धयात भगवान् धाय्, गथ्ये धा:सा-निर्वृत्यात्मकः-निर्वाण जुया बिज्याकम्ह । सम्यक्संबुद्ध महाबैरोचनः सम्यक्संबुद्ध नाम महाबैरोचन बुद्ध । पुजःप्रवर्तिकात्मकेन प्रबृत्ति धर्म छु इता चयाका तयागु मतया स्वरूपं तेज प्रबृत्ति जूगु । पंचज्ञानात्मका स्तथागतान्-पंच ज्ञानया आकारणं पंचबुध्द उत्पत्ति जुल । निर्मितवान्-संसार दय्केया कारणे । तैरपि समन्त भद्राद्यः - थनंलि समन्त भद्र आदि बज्रपाणि, रत्नपाणि, पद्मपाणि, विश्वपाणि । पंचात्मजा-मानसा - न्याम्ह मानव पुत्रयाना । बोधिसत्वा निर्मिता-बोधिसत्व दयकेया कारणे सृष्टि यात । तत पद्मपाणिनामा बोधिसत्व-थन पद्म-पाणिनाम बोधिसत्वं । त्रिगुणाभिज्ञः पंचात्मकः

सत्-लोक संसर्जन धैगु समाधि याना । ब्रह्मादयो निर्मिताः-संसार दयकेया कारणे बम्हा आदि सृष्टि यात। ततः सांसार प्रवृत्ति रागताः-थन संसार प्रबृत्ति जुल । तस्मात्तथागत एव हेतुः-थुगु तथागत हेतु जुल ।

इति द्वितीय पक्ष ॥ २ ॥

यद्वा ये धर्म्माः-ह्नानं अधर्मं धयागु। अकार प्रश्लेषात्-अकार प्रश्लेषण याना। हिंसालोभा द्यापापः हिंसा लोभ आदिं दक्व पाप। तेपि हेतु प्रभवाः-थ्व दक्व हेतुनं उत्पत्ति जुल। क्रोध प्रभव। हिंसा कायकं त्रिविधं कर्म इत्यादि-हिंसा यायगु, शरीरं यायगु पाप स्वता ३, प्राणिपिन्त हिंसा यायगु। अदत्तादान-अदत्तादान कायगु। कामम्मिथ्याचार-परस्त्री मिथ्याभोग। मन्त्र शिक्षा, वाचिक पाप, पैशुन्य, फस्ताखँ ल्हाय् गु। विघातमूला-छोखँबुखँ ल्हाना ज्वीगु। क्रोध मूला-छाक वचन तया ज्वीगु। मनोरथविघा-तिनो-जाना त्वंपिन्त फाया बीगु। मानसिक पाप धंगु- अभिध्या-मेवया धन द्रव्यस लोभ यायगु। व्यापाद-मेवयात द्रोह यायगु। मिथ्यादृष्टि, नास्ति भाव। इत्याद्यो धर्म्माः-थुलि आदिं अधर्म धयागु। हेतुसंभवा-हेतुया कारणं उत्पत्ति जुल। तेषांहेतुस्तथागतः-थुगु हेतुयात तथागत धाये। तथा पूर्व प्रकारेणैवागतः-थ्वथें ल्हापायागु

प्रकारं तथागत उत्पत्ति जुल। तेषांम्ध्रम्माणां निरोध बंधन-थुगु अधर्म यात बंधन याना। दशाकुशलानि बंधन-दशा कुशल इत्यादि पापयात बंधन याना। अवदत् महाश्रवणः-महाश्रवण जुया बिज्याकम्ह श्री शाक्यसिंह भगवानं आज्ञा दयका बिज्यात। यस्तथागतस्तथता क्रमेण आगतः तथागत धाय्, तथता धंगु क्रमम बिज्याकम्ह। तथता नाम—शून्यताज्ञान, तथता धंगु शून्यताज्ञान बिचार याना। सविचार्य लौकिक लोकोत्तर ज्ञानमवाप्य-लौकिक लोकोत्तर धंगु थ्व निता बिस्तार पूर्वकं ज्ञानया खँ सीका। पारमिताद्वि-दान पारमिता आदिं दश पारमितास चले याना बिज्यात।

दशपारमिता धंगु गथ्येधाःसा-न्हापा न्हापा जुया बिज्याकम्ह सकल भगवान् तथागत मुनिश्वरपिसं थ्व संसार धंगु अनित्य दुःख धका सीका दको माया त्याग याना राज्य मुलुक धनसंपत्ति छें बुँ पुत्र-पुत्री आदि थवगु शरीरया लाहि आत्मा समेतं त्यागयाना सर्बसत्व प्राणियात समान खना दया करुणा तया प्राणिपिसं

गुगु गुगु इच्छा याना फोन उम्हसयात उगु उगु बस्तू इच्छा पूर्णज्वीक दान याना बिज्यात, थथिगु दान पार मिताया बलं बुध्द भगवान्‌पिं सकलें अनित्य दुःखगु संसाररूपि सागर समुद्रं पार जुया थाहां बिज्याना महा मोक्ष सुखलाना बिज्यात । थ्व दान पारमितास चले याय्‌गु स्वंगू कंठ दु । छुछुधाःसा–इच्छादान, ज्ञानदान, धर्मदान, इच्छा दान धयागु थःके दुगु थमं फुगु पात्र विचार याना अन्न बूंहू वा जाकि आदिं अन्न वस्त्र तिसा वस क्षे बुं धन द्रव्य मिखां खने दुगु बस्तुयात त्यागयाना बीगु ।१। हानं ज्ञानदान धैगु थमं सयका तयागु सीका तयागु ज्ञान गुण विद्या आखः स्यनाबीगु इलम ज्या स्यनाबीगु आदिं थः सःगु गुण प्रकाश याना बीगु ।२। हानं धर्मदान धयागु गथ्येधाःसा–थ्व संसारे च्वनाच्वंपिं षट्गति देव दैत्य मनुष्य तिर्यक प्रेत नरक थ्वते खुगू गतिस बासयाना च्वंपिं जन्मजन्मान्तरयापिं मां-अबुपिंगु दुःख लुमंका अमि थाकनं थःथःगु दुःख छुते जुया बोधिज्ञान लाना सुखाबति भुवनस बास लाय्‌मा धका बोधिचित्त उत्पत्ति याना चिरत्न बुध्द बोधिसत्व पिनिगु शरणे च्वना जपतप ध्यान समाधि पाठ पूजा दानप्रदान याय्‌गु याका बीगु याना च्वनेगु भिगु कर्मया

फल सुख दश्वं प्राणियात तोतेगु।३। थुगु प्रकारं दान याना बिज्यागु पुण्यया जोरं बुध्दपिं तरेजुया थाहां बिज्याना महामोक्ष सुखलाना बिज्यात। थ्वहे दान याय्गुली जक अधिक रसयाना बिज्यागुलिं थ्वसपोलपिं सकलें नरसिंह जुया बिज्यात। हे सकल सभालोकपिं! न्हापा२ पूर्वजन्मे जन्मजन्म पतिकं जिनं आपालं दुष्कर चर्या याना थःगु शरीरया लाहि आत्मा समेतं दानयाना बया, थुगु दानपारमितायां पुण्यया बलं थुगु जन्मस मनुष्य मध्ये सिंह जुया जन्मजुया अनुत्तराया सम्यक्संबोधि ज्ञान लाना बुध्द पद लानागु जुल। अथ्यया कारणे थुगु दान धर्म धयागु त.धंगुहे खः याय्मागु हे खः धका श्रध्दा भाव तया सुनां थुगु दानबलया खँ शब्द मात्र सुनां न्यनो उम्ह मनुष्य लिपास कारुणिकस्यपुर धयागु असंख्य दया करुणां संयुक्त जुया शुभ कल्याण जुया च्वगु सहरे जन्म कावनो ।१।

हे सकल सभा लोकपिं! हानं न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं सकल बुध्द तथागतपिं शीलपारमितायागु बलं तरे जुया बिज्यात। गथ्येधाःसा–दशाकुशल आदि

संपूर्ण पाप कर्मयागु ज्या मत्योगु धाक्व तोता थःगु मने लुया वयाच्वंगु राग, द्वेष, मोह, काम, क्रोध, लोभयात नाशयाना चक्षु श्रोत्र घ्राण जिह्वा काय आदि दशइन्द्रय यात चिना थःगु बशेतया बराबर पचशीले अष्टशीले दश शीले च्वना केवल शील स्वभाव भिका मन इन्द्रिययात चिना शान्त जुया च्वानंन्हिनं शीलपारमितास चलेयाना बिज्याःगु पुण्यया बलं बुध्द भगवान्पिं सकलें दु.खरूपि संसारं पार जुया महामोक्ष सुख लाना बिज्यात । ह्नानं थ्वहे शील पारमितास जक चलेयाय्गु अति रस याना बिज्यागुलिं नरधयापिं मनुष्यमध्ये सिंहजुया बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं जिनं न्हापाया जन्मजन्मान्तर पतिकं थ्वहे शीलपारमितास जक चलेयाना पाप तोतेगु नियमे च्वना शील स्वभाव भिंका वया, शीलपारमितायागु पुण्यया बलं थुगु जन्मे मनुष्य मध्ये सिंहजुया अनुत्तराया सम्यक्संवोधि ज्ञान लाना भगवान् धाय्का च्वना । अथ्ययानिंतिं थ्व शील स्वभाव धयागु महा तःधंगु खः ध्मीसनं शीलयात पालन याना भिंकेमागु हे खः धका निश्चय याना श्रद्धा भावतया थुगु शीलपारमिताया खँ शब्द मात्र सुनां न्यनी उम्ह मनुष्य लिपास असंख्य करुणा दया आपालं शील स्वभाव शुध्द जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर धयागु सहरे जन्म जूवनी ।२।

हे सकल सभालोकपिं ? हानं न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं सकल तथागतपिं क्षान्तिपारमिताया‌गु बलं तरेजुया बिज्यात। गथ्येधाःसा–थः दाजुकिजा भाइबंधु इष्टमित्र पासाभाइपिं आदिं सकल लोकजनपिसं न्ह्याह्म सिनंहे जूसां थःगु द्वंगु छुंहे मदेक थःत न्ह्यागुं अपराध याःसां न्ह्यागुं गिजेयासां बोबिया आपहें बिलधा सां दुःख कष्ट बिल धाःसां उह्म मनुष्य नाप क्रोध अहंकार याना ल्वायगु ख्यायगु तोता सहयाना क्षमा धर्म चवना थःके मने उत्पत्ति जुयावगु क्रोध अहंकार तंयात नाश याना न्ह्याह्मस्यें न्ह्यागुं अपराध यासां सहयाना क्षमा याना बिज्यागु क्षान्ति पारमिताथागु बलंहे जन्म मरण ज्वोम्वाक दुःखया सागरं पारजुया महामोक्ष सुखलाना बिज्यात। हानं थ्वहे सहयाना ज्वोगुलीहे जक अधिक रसयाना अभ्यासयाना बिज्यागुलिं नरमध्ये सिंहजुया बिज्यात। हे सकल सभालोकपिं न्हापा न्हापा पूर्बजन्मे जन्मजन्मान्तर पतिकं जिनं थ्वहे सहयायगु क्षमा धर्म चवना न्ह्याह्मस्यें न्ह्यागु अपराध यासां सुनापं मल्वास्यें स्वैतनं प्रहार मयास्ये थःकेच्वंम्ह क्रोध अहंकार तँयात ज्ञानरूपी खड्गं प्रहार याना फुका अज्ञानि जुयाच्वंपिं शत्रुया उपरे दया माया तया सहयाना वयागु क्षान्ति

पारमितायागु बलं थुगु जन्मस शाक्य कुलया सिह जुया शाक्यमुनि तथागत धायका च्वन, अथ्यया कारणे थ्व क्षान्ति धयागु सहयायगु क्षमा धर्म धयागु महा तःधंगु हे खः झीसनं धरे याय्मागु हे खः धका श्रद्धा भाव तया सुनां थुगु क्षान्ति बलयागु शब्द मात्र न्यनी उह्म मनुष्य लिपास क्षमा धर्म संयुक्त जुया च्वंगु कारुणि कस्यपुर धयागु सहरे जन्म कादनी ।३।

हे सकल सभा लोकपिं ? हानं न्हापा न्हापा जुया बिज्याकपिं सकल तथागतपिं थ्व हे बीर्य्य पारमितायागु बलं तरे जुया बिज्यात । गथ्ये धाःसा—थःगु चित्तं बिबेक बिचार याना कल्पना यानागु न्ह्यागुहे ज्या जुल धाःसांनं सिद्ध याय्गु भिगु कल्पना याना आरम्भ याय् धुंगु ज्या सिद्ध मजुवं बिचे दिना मछ्वेगु न्ह्यागु ज्यायागु मार वःसां सोका सहयाना ज्या सिद्ध याय्गु हानं थःगु मने आलस्य जुया शरीर थक जुया वै, थःगु मने थःथमंनतुं अने अनेगु संखा लुया वं उगु बखते भिन्नि वुनेयाह्म मारबल धका सोका थ्व ज्याजा सिद्ध मयास्यें तोते मखु धका निश्चय याना गुरु श्री त्रिरत्नयात स्मरण याना कार्य्य

सिध्द याम्गुलो उद्योग याना सम्पूर्ण कार्य्य सिध्द याना अनित्य संसारयागु दुःखं छुतेजुया जन्ममृत्यु ज्वीम्वाक महामोक्ष सुखलाना थाहां बिज्यात । हानं थ्वहे बीर्य पारमितास अभ्यास याम्गुलो अधिक रसयाना बिज्या-गुलि नरमध्ये सिंह जुया नरसिंह धायका बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं ? न्हापा न्हापा पूर्व जन्मस जन्म जन्मान्तर पतिकं जिनं थ्व बीर्ययात धारणा याना कार्य्यं दक्व सिध्द याना वया, हानं थ्वहे थुगु जन्मेसं थ्व बीर्य्य पराक्रमयागु बलं मार पापि कृष्ण बन्धुयात त्याका अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान लाना बुध्दपद लानागु जुल । अथ्येया कारणे थ्व बीर्य्य पारमिता धयागु महा तःधंगु हे खः धका सोका श्रध्दा भावतया शब्द मात्र सुनां न्यनी, उह्म मनुष्य लिपास असंख्य शुभ कल्याणजुया दश्व बीर्यबलं पुरे जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।४।

हे सकल सभालोकपिं ? न्हापा न्हापा जुया बिज्या कपिं सकल बुद्ध तथागतपिं ध्यान पारमितायागु बलंहे तरे जुया बिज्यात । गथ्येधाःसा—श्री ३ त्रिरत्न बुद्ध धर्म संघ आदिं गुरु डाक-डाकिनी बाह्य गुह्ययापिं सकल ईश्वरपिनिगु ध्यान याना रात दिन समाधियोग

याना बिज्यागु सकल ईश्वरपिनिगु ध्यान समाधिया बलं सकल तथागतपिं दुःखया सागरं तरे जुया महामोक्ष सुख लाना बिज्यात । हानं थ्वहे ध्यान समाधि ययुगुली जक अधिक रस याना चलेयाना बिज्यागुलिं मनुष्य मध्ये सिंह जुया नरसिंह धाय्का बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं ? न्हापा २ पूर्बजन्मस जन्मजन्मान्तरे जिनं थथेहे श्री त्रिरत्न आदिं सकल ईश्वरपिनिगु ध्यान समाधि याना वयागु बलं थुगु जन्मस सर्वज्ञबुद्ध धाय्के धुन । अथेया कारणे थुगु प्रकारं ध्यान समाधि याय्गु असंख्य महा तःधंगु हे खः ओसनं याय्मागुहे खःधका सोका श्रध्दा भःबतया निश्चय यामा सुनां थुगु ध्यान पारमिता गाथायागु शब्द मात्र न्यनी उह्म मनुष्ययात लिपते तःधंगु ज्ञान लाना सकल ध्यान बलं पुरे जुया च्वंगु कारुणिकरथपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।५।

हे सकल सभालोकपिं ? हानं न्हापा न्हापा जुया बिज्यापिं सकल संबुध्द भगवान्पिं थ्वहे प्रज्ञायागु बलं तरे जुया बिज्यात । गथ्येधाःसा—संसारे असंख्य कोटान् कोटि ज्ञानदु, थुलि मध्येस महा तःधंगु मुख्य ज्ञान धयागु बिबेक बिचार याना ज्यूगु मज्यूगु खःगु

मखुगु सीका ज्या याय्गु । हानं थ्व संसारे हेतु प्रत्यय जुयाच्वंगु थुगु प्रकारं हेतु निरोध ज्वीगु थुगु प्रकारं धका सीकेगु, थुगु प्रकारं प्रबृत्ति मार्गयागु धर्म व निबृत्ति मार्गयागु धर्म थुगु कथं धका सीकेगु । हानं शून्यता आदिसं पूर्ण हेतु तत्व यथ्ये थथ्ये धका स्यूगु यात प्रज्ञा धका धाई । थुजोगु प्रज्ञायागु बलं न्हापा २ जुया बिज्यापिं सकल बुद्ध भगवान्पिसं सर्वज्ञता फल लाना जन्ममरण ज्वीम्वाक भिन्नकं दुःखरूपी अनित्य संसारं पार जुया तरेजुया बिज्यात, महामोक्ष सुखया खानि जुया बिज्यात । हानं थ्वहे प्रज्ञाज्ञाने हे जक अधिक रस याना कोशिश याना बिज्यागुलि नरमध्ये सिंह जुया नरसिंह धाय्का बिज्यात । हे सकल सभा लोकपिं ? न्हापा न्हापा पूर्वजन्मे जन्मजन्मान्तर पतिकं जिनं थ्वहे बिचार बिवेक याय्गुली निपुण जुया प्रज्ञा पारमितास चलेयाना वया, हानं थुगु जन्मेनं बोधिबृक्ष सिमाया क्वेच्वना खुद तक तपस्या याना थ्वहे बिवेक बिचार याय्गुली लगेजुया थ्वहे प्रज्ञायागु बलं अनन्त कोटि मारयात त्याका अनुत्तर संम्यक्संबोधि ज्ञानलाना सर्वज्ञ जुया तथागत पद लानागु जुल । अथ्येया कारणे थ्व प्रज्ञोपाय बिवेक बिचार याय्गु ज्ञान प्रज्ञापारमिता

थयागु असंख्य महा तःधंगु दुःख थुगु महाज्ञानया मोसनं लाय्मागु खः धका निश्चय याना श्रध्दा भाव तया थुगु प्रज्ञा बलयागु खँ शब्द मात्र सुनां न्यनी, उम्ह मनुष्य लिपास असंख्य करुणावान् जुया सर्वज्ञ ज्ञानं पुरे जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर थयागु सहरे जन्म कावनी ।६।

हे सकल सभालोकपिं ? ह्मानं न्हापा न्हापा जुया बिज्यापिं बुध्द भगबान्पिं सकलें उपाय पारमितायागु बलं तरे जुया बिज्यात । गथ्येधाःसा-श्री बिपश्वी आदि दीपंकर तथागतपिसं पूर्वजन्मे जन्मजन्मान्तर पतिकं सर्बसत्त्व प्राणिपिन्त उध्दार याय्गु स्वस्ति कल्याण जय याय्गु उपाय सिबाय मेगु छुं हे उपाय मया, सध्दर्म बोधिज्ञाने चलेयाय्गु उपाय जक याना बिज्यागु बलं दुःखरूपी संसारं तरेजुया महामोक्ष सुखलाना बिज्यात । ह्मानं थ्वहे भिगु उपाय याय्गुली जक न्हिथंन्हिथं उद्योग याना बिज्यागुलिं नरमध्ये सिंह जुया बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं ? जिनं न्हापा न्हापा जन्मे जन्मजन्मातर पतिकं सत्मार्ग जक उपाय याय्गुली उद्योग याना वयागु बलं थुगु जन्मस बोधि-

ज्ञान लाना सुगत धाय्‌का च्वना । अथ्येया कारणे थ्व उपाय धयागु महा तःधंगु ज्ञीसनं धर्मं फक्व चाक्व जिक्व उपाय याय्‌मागु खः धका सीका श्रद्धा भावतया सुनां उपाय बलयागु खँ शब्द मात्र न्यनी, उह्म मनुष्य लिपास उपाय बलं पुरे जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।७।

हे सकल सभालोकपिं ? न्हापा २ जुया बिज्यापिं सकल बुद्धपिसं थ्वहे प्रणिधान बलया प्रभावं तरे जुया बिज्यात । ग़थ्येधाःसा—वसपोलपिसं जन्मजन्मातर पतिकं याकनं जि अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञानलाना सर्ब-सत्व प्राणिपिन्त भव संसार सागरं उतरे याना उद्धार याय्‌ फय्‌मा धका जन्मजन्मान्तर पतिकं प्रणिधान याना बिज्यागु बलं अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान लाना प्राणिपिन्त हित याना उत्तरे जुया महामोक्ष सुख लाना बिज्यात । हानं थ्व प्रणिधि धयागु कल्याण याय्‌गुली जक उद्योग याना बिज्यागुलिं नरमध्ये सिंह स्वरूप जुया बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं ? जिनं पूर्वजन्मे जन्मजन्मान्तर पतिकं न्ह्यागु धर्म याःसां थ्वहे अनुत्तर सम्यक्संबोधि ज्ञान लाना याकनं सर्बसत्व प्राणिपिं

उद्धार याय् फय्मा धका प्रणिधि धयागु कल्पना याना वयागु बलं धार्थेनं थुगु जन्मे जि बोधिज्ञान लाना सर्व-सत्व प्राणिपिन्त संसार रूपि समुद्रं तरे जुया महामोक्ष सुख प्राप्त ज्वीगु धर्म उपदेश बिया धर्मया राजा धाय्का च्वना। अथ्येया कारणं थ्व प्रणिधि धयागु महा तःधंगु हे खः ज्ञीसनं प्रणिधान याय्मागु हे खः धका निश्चय याना सीका श्रद्धा भावतया सुनां थुगु प्रणिधि बलयागु खँ शब्द मात्र न्यनी, उम्ह मनुष्य लिपास आपालं गुण दया प्रणिधि बलं संयुक्त जुयाच्वंगु कारणि कस्यपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।८।

हे सकल सभालोकपिं ? न्हापा २ जुया बिज्यापिं सकल तथागतपिं थ्वहे दान, शील, क्षान्ति, बीर्य, ध्यान, प्रज्ञा, उपाय, प्रणिधि, थुलिहे जक तर्कना याना बिज्यागु बलं संसार रूपि समुद्रं भिन्नकं तरे जुया बिज्यात। हानं थ्वहे बलेजक तर्कना याना बिज्यागुलिं नर धयापिं मनुष्य मध्ये सिंह स्वरूप जुया बिज्यात। हे सकल सभा लोकपिं ? न्हापा न्हापाया जन्मे जन्मजन्मान्तर पतिकं जिनं बल पारमितास चलेयाना वयागु बलं थुगु जन्मस बोधिज्ञान लाना श्रीघन धाय्का च्वना। अथ्येया कारणे

थुगु बल पारमिता धयागु महा त:धंगु हे खः झीसनं याय्‌मागु हे खः धका सीका श्रद्धा भावतया सुनां थुगु बल पारमितायागु खँ शब्द मात्र न्यनी, उह्म मनुष्य लिपास असंख्य शुभ कल्याण जुयाच्वंगु बल पारमितानं संयुक्त जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।९।

हे सकल सभालोकपिं ? ह्यानं न्हापा न्हापा जुया बिज्यापिं सकल बुद्ध तथागतपिं ज्ञानया बलं तरेजुया बिज्यात । गथ्येधा:सा—संकल्प बिकल्पयाक्यें रहित जुयाच्वंगु शून्यताति शून्य महा शून्यतायागु ज्ञान लाना थ:गु आत्मायात थ:थम्हं ह्मसीका सर्बज्ञ ज्ञान लाना थुगु ज्ञानया बलं भिनकं उद्‌गत धयागु संसारयाक्यें पार जुया तरे जुया बिज्यात । ह्यानं थ्वहे ज्ञानेजक आपालं कोशिश याना बिज्यागुलिं नर धयापिं मनुष्य मध्ये सिंह स्वरूप जुया बिज्यात । हे सकल सभालोकपिं ? जिनं थ्वहे ज्ञान पारमितायागु बलं सर्वज्ञ बुद्ध धाय्‌का च्वना । अथ्येया कारणे थुगु ज्ञान पारमिता धयागु महा त:धंगु हे खः धका सीका आदर भावतया सुनां ज्ञान बलयागु खँ शब्द मात्र न्यनी, उम्ह मनुष्य लिपास

निश्चय नं महा तःधना च्वंगु सर्वज्ञ ज्ञानं पुरे जुयाच्वंगु कारुणिकस्यपुर धयागु सहरे जन्म कावनी ।१०।

थथ्ये धका सीका दान पारमिता आदि दश पारमिता पुरे याना । क्रमतोबोधि माल्भ्याःगातः यथाक्रमथ्यें तःधंगु बोधिज्ञान लाना निर्वाण जुया मोक्ष पद लाना बिज्याह्म वसपोलयात तथागत धाये ।

इति तृतीय पक्ष ।। ३ ।।

ये धर्मा हेतु प्रभवा
हेतुस्तेषां तथागतः।
ह्यवदत्तेषां च यो निरोध
एवंवादी महा श्रवण ॥

प्रवृत्ति निवृत्त्यात्मकत्वादियं ये धर्मा गाथा – प्रबृत्ति धंगु संसारिक धर्म । निबृत्ति धंगु निर्बाणिक धर्म। थ्व ये धर्मा गाथास धयातःगु दु । लौकिक लोकोत्तरेषु–लौकिकसं लोकोत्तरसं । मंगला मंगल कार्येषु–मंगल कार्येसं अमंगल कार्येसं। सर्वत्र योजनीया–सकल कार्येसं चले याय्मागु। प्रवृत्ति निवृत्ति धर्मफल प्रदत्वात् प्रबृत्तिसं निबृत्तिसं धर्मया फल लाःगु जूयानिति। प्रवृत्ति निवृत्ति हेतु भूतत्वाच्च – प्रबृत्ति धंगु निबृत्ति धंगु थ्व निताया असंख्य हेतु दु। अथ च तद्व्याख्यानं – थ्व निगूलि अष्टसाहस्रिका आदि पञ्चबिंशति साहस्रिका रक्षा भगवती पुस्तक प्यंगू खण्डया। विस्तरतया नशक्नोमि-बिस्तार छुं मतया। यद्व्याख्यानं अष्टसाहस्रिका खण्डेपि पञ्च विंशत्यादि लक्षाभगवती

खण्डेऽपि–गुगु व्याख्यानया कथा शून्यता ज्ञानया खँ अष्टसाहस्रिकासं धँत:गु दु, हानं पंचविंशति साहस्रिका आदि रक्षा भगवती ग्रन्थे थ्यंगू खण्डसं बिस्तार कनात:गु दु । तस्या प्रवृत्ति निवृत्ति श्चैव व्याख्य तत्रात्–थुगु प्रबृत्ति निबृत्ति घँगु व्याख्यानया कथा । संक्षेप तथैव व्याख्यानं–संक्षेप मात्र जक कना ।

इति चतुर्थ पक्षे ॥ ४ ॥

ये धर्मा इत्यादि……

थ्व धर्म धंगु संसारे अबिद्यानं उत्पत्तिजूगु मदुगु बस्तु दय्‌केगु कल्पना याना संस्कार उत्पत्ति जुल। थुगु प्रकारं द्वादशाकार धर्मचक्रया कथा रक्षा भगबती धंगु त:धंगु ग्रन्थे धैत:गु दु। प्रबृत्ति निबृत्ति धयागु थ्व निगू कथाया ब्याख्यान जेतबन महा बिहारे श्री शाक्यसिंह बुद्ध भगबानं कंगु खँ न्यना धका शिष्यपिसं धा:गु बचन न्यना मैथलि देशया पण्डित आनन्द ब्राह्मण प्रसन्न जुया थव सप्तशत ७०० शिष्यपिसं सहित याना जेत-बन महा बिहारे वना त्रिरत्नया शरणे वना पाप देशना याना पुण्यानुमोदना याना नमस्कार याना बोधिचित्त उत्पत्ति याना थुगु प्रकारं सप्तबिधानुत्तर पूजा याना श्री शाक्यमुनि भगबानयाके प्रब्रज्या ब्रत पवन। थनंलि श्री शाक्यसिंह भगबानं आनन्द प्रमुखं सकल शिष्ययात प्रब्रज्या ब्रत बिया आनन्द आदि ७०० शिष्ययात भिक्षु यात।

इति पंचम पक्षे ॥ ५ ॥

ये धर्मा हेतु प्रभवा वायु चन्द्र कामा-त्मका धर्मा हेतु प्रभवा-बायु चन्द्र कामयाके उत्पत्ति जूगु धर्म धयागु संसार हेतुनं उत्पत्ति जुल। हेतुस्तेषां स्तथागतः। यथायेन प्रकारेण आगत स्तथातेन प्रकारेण गत स्तथागतं गुगु प्रकारं संसारस जन्म जुया वल, उगु प्रकारं संसा-रस मरण जुयावंगुयात हेतु स्तथागत धाय्। ह्यवद-तेषां च योनिरोध. तेषां प्रवृत्ति हेतु भवाना संसारिकाणां निरोध-थुगु प्रवृत्ति हेतु नं उत्पत्तिजूगु धर्म संसार चक्रथ्यें हितु हिला च्वंगु निरोध धाय्। थुलि मोक्ष मार्गया खँ निश्चयनं आज्ञा दय्कल। एववादी महा श्रवणः। नायक शाक्यराट् एववादा महाश्रवणः - श्रावकया नायक जुयाच्वंह्म शाक्यबंशया राजा श्री शाक्यसिंह भगवानं एववादी-थुगुकथं आज्ञा दय्कल।

इति षष्ठम पक्ष ॥ ६ ॥

ये धर्मा हेतु प्रभवा हेतुस्तेषां तथागतः। इति पूर्वार्द्धं शाक्यसिंह नोक्तं-थुलि न्हापां-यागु बापु श्लोक श्री शाक्यसिंह भगबानं आज्ञा दयका बिज्यागु । ह्यवदत्तेषां च यो निरोध एवं वादी महा श्रवण ।। इति उत्तरार्द्धं शिष्याणां स्तुकिरिति-थुलि लिपायागु बापु श्लोक शिष्य लोकया बचन जुल । आर्याबृत्तं-थ्व ये धर्मा गाथा आर्यछेद धयागु ।

इति सप्तम पक्ष ।। ७ ।।

थुलि ये धर्मा गाथाया अर्थ समाप्त जुल ।

थाकू:-बागमती छापाखाना गाबहाल टोल. वनबहाल ।